

הלכה א

נשים ועבדים פטורים מתלמוד תורה אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם ואין האשה חייבת ללמד את בנה שכל החייב ללמוד חייב ללמד.

הלכה ב

כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בן בנו שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך ולא בנו ובן בנו בלבד אלא מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אף על פי שאינן בניו שנאמר ובניו ושננתם לבניך מפי השמועה למדו בניך אלו תלמידיך שהתלמידים קרויין בניו שנאמר ויצאו בני הנביאים אם כן למה נצטוו על בנו ועל בן בנו להקדים בנו לבן בנו ובן לבן חבירו.

הלכה ג

וחייב לשכור מלמד לבנו ללמדו ואינו חייב ללמד בן חבירו אלא בחנם מי שלא למדו אביו חייב ללמד את עצמו כשיכיר שנאמר ולמדתם אותם ושמתם לעשותם וכן אתה מוצא בכל מקום שהתלמוד קודם למעשה מפני שהתלמוד מביא לידי מעשה ואין המעשה מביא לידי תלמוד.

הלכה ד

היה הוא רוצה ללמוד תורה ויש לו בן ללמוד תורה הוא קודם לבנו ואם היה בנו נבון ומשכיל להבין מה שילמוד יותר ממנו בנו קודם ואף על פי שבנו קודם לא יבטל הוא שכשם שמצוה עליו ללמד את בנו כך הוא מצווה ללמד עצמו.

הלכה ה

כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה.

חידושי הגר"ח

מעשה שהיה בבריסק שהיה מלמד שהיה בידו ללמד לאחר או לאב או לבנו ושניהם היו צריכים ללמוד, ופסק הגר"ח שהבן הוא קודם, אע"ג שהיה האב נבון משכיל, מ"מ פסק דבן קודם דאע"ג דהוי של כפשטות הגמרא והרמב"ם שדווקא אם הבן נבון ומשכיל הבן קודם, מ"מ אם האב ילמוד אצל המלמד ילמוד רק לעצמו, שהיה יודע תכונותיו של האב שלא יהא לו היכולת למסור לבנו, אבל אם הבן ילמוד ימסור זה לדורות הבאים, והא דאיתא בגמרא אם הוא רוצה ללמוד הוא קודם לבנו זהו רק אם יכול ובדעתו למסור לבנו ולדורות הבאים, כי עיקר חיוב תלמוד תורה הוא ללמד כדאיתא בהלכות זה מצוה ללמד את עצמו וכן בהלכה ג חייב ללמד לעצמו וכן בהלכה א ובמבואר שעיקר החיוב הוא ללמד וכיון שהבן ימשיך התורה לדורות הוא קודם לבנו ע"כ.

הלכה ט

גדולי חכמי ישראל היו מהן חוטבי עצים ומהן שואבי מים ומהן סומים ואף על פי כן היו עוסקין בתלמוד תורה ביום ובלילה והם מכלל מעתיקי השמועה איש מפי איש משה רבינו.

הלכה י

עד אימתי חייב ללמוד תורה עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח

תלמוד בבלי מסכת קידושין כט:

מנלן? (שהאב חייב ללמד את בנו תורה) דכתיב ולימדתם אותם את בניכם. (דברים יא, יט)
והיא דלא אגמריה אבוה מחייב איהו למגמר נפשיה דכתיב ולמדתם (דברים ה, א).
איהי מנלן דלא מיחייבא דכתיב ולימדתם ולמדתם - כל שמצווה ללמוד מצווה ללמד וכל שאינו
מצווה ללמוד אינו מצווה ללמד.

ואיהי מנלן דלא מחייבה נפשה? דכתיב: ולימדתם ולמדתם - כל שאחרים מצווין ללמדו
מצווה ללמד את עצמו וכל שאין אחרים מצווים ללמדו אין מצווה ללמד את עצמו.

היא לא מצווה ללמד את עצמה - היא לא מצווה ללמד אחרים

אין אחרים מצווים ללמד אותה - היא לא מצווה ללמד את עצמה

אין אחרים מצווים ללמד אותה - היא לא מצווה ללמד את עצמה - היא לא מצווה ללמד
אחרים

ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה יא

היא הציווי שנצטוונו ללמד חכמת התורה וללמדה וזהו הנקרא תלמוד תורה והוא אמרו
ושננתם לבניך, ולשון ספרי ושננתם לבניך - אלו תלמידיך... ושם אמרו ושננתם - שיהיו
מחודדים בתוך בפיך: כשאדם שואלך דבר לא תהא מגמגם לו אלא תהא אומר לו מיד, וכבר
נכפל ציווי זה כמה פעמים - ולמדתם ועשיתם.

שנות אליהו הארוך מסכת פאה פרק א

ותלמוד תורה. נמי אין לה שיעור לא למטה ולא למעלה. דכתיב והגית בו יומם ולילה. וא"כ אין לה
שיעור למעלה. ולמטה נמי דפעמים בתיבה אחת פוטר והא דאיתא בגמרא קרא קריאת שמע ערבית
ושחרית כאילו קיים והגית בו יומם ולילה. לא בא לאפוקי שאינו יוצא בתיבה א' אלא ק"ש הוא חיוב על
כל אחד לקרות שחרית וערבית וע"ז אמרו דאם קרא כו' אז אפילו תיבה א' א"צ ללמוד ויוצא בק"ש
והא דכתיב והגית כו' כיון שיוצא בתיבה אחת היינו דאילו לא הוי כתיב והגית ה"א שאינו צריך אלא
תיבה א' ולא יותר אף שיש לו פנאי ללמוד לכך נאמר והגית גו' לומר שחייב אדם ללמוד תורה יום
ולילה אך אם צריך לעסוק במצוה או בדרך ארץ שהוא ג"כ מצוה אזי הוא פוטר את עצמו בתיבה אחת
ונקט התנא הא דאין לת"ת שיעור למטה להורות שצריך האדם מאד מאד לחבב את התורה דבכל
תיבה ותיבה שלמד בה הוא מצוה בפ"ע והראיה שיוצא בתיבה אחת מצות לימוד התורה שהיא
שקולה נגד כל המצוות והכלל בזה שאין מבטלין ת"ת אפילו למצוה אם יכולה להעשות על ידי אחרים
והשכל מחייב בזה מפני שכל תיבה ותיבה בפ"ע הוא מצוה גדולה והיא שקולה נגד כולם. א"כ
כשלומד למשל דף א' מקיים כמה מאות מצוות. וא"כ בודאי יותר טוב לקיים מאה מצוות ממצוה אחת
רק כשאי אפשר לקיים ע"י אחר אזי רשאי לבטל ולזה שונה התנא הא דת"ת אין לה שיעור למטה
להורות כנ"ל או כשצריך לאכול שהוא ג"כ מצוה ולולא זאת לא היה לנו פנאי לעשות איזה מצוה או
לאכול דכתיב והגית בו יומם ולילה. לכך משמיענו דלפעמים אף בתיבה אחת יוצא: